

معیارهای اعتبار و پایایی در پژوهش‌های کیفی

رفعت رضاپور نصرآباد^۱

مقاله مروری

چکیده

مقدمه: امروزه با ظهور مطالعات کیفی، سؤالاتی در باب اعتبار و پایایی یافته‌های پژوهش‌های کیفی مطرح شده است. با توجه به تنوع دیدگاه‌ها و گوناگونی مباحث اعتبار و پایایی در پژوهش‌های کیفی، هدف از انجام مطالعه حاضر، تعیین معیارهای اصلی اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی از دیدگاه صاحب‌نظران مختلف بود.

روش: مطالعه حاضر یک مطالعه توصیفی-مقطعی بود که در آن جمع‌آوری اطلاعات از طریق مطالعه کتابخانه‌ای، جستجو در اینترنت و پایگاه‌های داده از جمله PubMed، IranDoc، ScienceDirect، CINAHL و ISI محدود به زبان انگلیسی و با استفاده از کلمات کلیدی مرتبط با روایی و پایایی پژوهش‌های کیفی صورت گرفت. از بین مقالات و منابع مرتبط، مواردی که مؤلفان صاحب نام و مجرب داشتند و بارها مورد استناد قرار گرفته بود، انتخاب شده و مورد بررسی قرار گرفت. در مطالعه جاری از مقالات و منابع جدیدتر (سال ۲۰۰۲ به بعد) استفاده شد.

یافته‌ها: در مجموع، ۲۵ مقاله مروری، تحقیقاتی و نیز منابع مرتبط با اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی از سال ۲۰۰۲ به بعد استخراج شده و مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. در خصوص اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی، تعدد تفاسیر و برداشتها وجود داشت و شیوه‌های ارزیابی و کسب اعتبار و پایایی در تحقیقات کیفی به دیدگاه‌ها و بینش‌های تئوریک و برداشتهای هستی‌شناسانه و معرفت‌شناسانه محققان وابسته بود.

نتیجه‌گیری: هر محقق با توجه به وابستگی به مکتب یا دیدگاه فکری خاص از روشی جداگانه برای اعتبارسنجی یافته‌های خود استفاده خواهد کرد و اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی به پرسش سؤالات اساسی در مورد چستی پژوهش، شناخت آن، منطق حاکم بر آن و اعتبار نتایج آن بستگی دارد.

کلید واژه‌ها: اعتمادپذیری، اعتبار، پایایی، پژوهش کیفی

ارجاع: رضاپور نصرآباد رفعت. معیارهای اعتبار و پایایی در پژوهش‌های کیفی. مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت ۱۳۹۶؛ ۶ (۴): ۴۹۹-۴۹۳.

تاریخ پذیرش: ۹۵/۸/۳

تاریخ دریافت: ۹۵/۳/۱۷

مقدمه

موضوع کیفیت در پژوهش‌های کیفی از جمله دغدغه‌های پژوهشگران در ربع قرن گذشته بوده است. پژوهشی در این رابطه بیان نمود که پژوهشگران در دیسپلین‌های مختلف باید تعریف روشن و واضحی از اعتبار و اعتمادپذیری نتایج پژوهش‌های کیفی ارائه دهند و برای ایجاد شاخص‌های مناسب در این خصوص تلاش کنند (۱). پژوهش دیگری اظهار داشت، اعتبار و پایایی زمانی حاصل می‌شود که پژوهشگر با دقت، استراتژی‌های تأیید شده و استاندارد را در فرایند پژوهش خود به کار گیرد. اعتبار و پایایی نشانه دقت در مطالعه بوده و به طور قوی بیان کننده ارزش‌ها، رویکردها و اطمینان نسبت به دانش به دست آمده است (۲). در همین رابطه، در مقاله دیگری تأکید شده است، موضوع اعتبار و پایایی در مطالعات کیفی نه فقط باید با حقیقت و ارزش که اساس نظریه Positivism است، ارتباط داشته باشد، بلکه باید دارای Trustworthiness نیز باشد که به وسیله آن دانشمندان از نظر داشتن عملکرد قابل دیدن و قابل شنیدن مورد بررسی و مقایسه قرار می‌گیرند (۲).

قابلیت اعتماد در پژوهش‌های کیفی خود به انواع مختلف از جمله Credibility که معادل مفهوم روایی داخلی در نظریه اثبات‌گرایی است، Dependability که معادل مفهوم اعتماد علمی یا پایایی در پژوهش‌های کمی می‌باشد، Transferability که شکلی از اعتبار خارجی است و Confirmability تقسیم گردیده است (۲، ۳).

در این رابطه، در پژوهشی بیان شده است که پایایی داخلی یا اطمینان‌پذیری به عنوان تهدیدی برای روایی یا باورپذیری محسوب خواهد شد. بنابراین، بسیاری از تست‌های معمول در پژوهش کیفی را که جهت تأیید پایایی به کار می‌رود، از جمله بازبینی نتایج توسط شرکت کنندگان و یا بازبینی نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها توسط همکاران که به عنوان راهی جهت تشخیص صحت آنالیز داده‌ها توسط پژوهشگر است، به زیر سؤال خواهد برد (۲)؛ در حالی که در پژوهش دیگری بازبینی نتایج توسط شرکت کنندگان بهترین تکنیک جهت تأیید باورپذیری نتایج پژوهش کیفی در نظر

گرفته شده است. همچنین، اگر به حقیقت و اصالت به عنوان یک اصل در پارادایم کیفی معتقد بود، تکرارپذیری در این پارادایم معنایی نداشته و نباید از تمام پژوهشگران انتظار داشت که در پژوهش‌های خود به نتایج یکسان دست یابند (۲-۴). هرگونه تلاشی جهت افزایش پایایی نتایج تحقیق کیفی به معنی‌دار بودن نتایج صدمه خواهد زد. با توجه به اختلاف نظرها و دیدگاه‌های مختلف در مورد اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی و لزوم شفاف‌سازی آن، انجام مطالعه با هدف تعیین معیارهای اصلی اعتبار و پایایی در پژوهش‌های کیفی از دیدگاه صاحب‌نظران مختلف لازم و ضروری بود.

دیدگاه‌های مختلف در رابطه با معیارهای اصلی اعتبار و پایایی در پژوهش‌های کیفی

پس از بررسی منابع مرتبط با اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی توسط محقق، دیدگاه‌های مختلف در خصوص معیارهای اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی با توجه به هدف مطالعه به صورت زیر استخراج گردید.

معیارهای اصلی تعیین اعتبار و پایایی در پژوهش‌های کیفی شامل سه بخش مجزای زیر می‌باشد:

۱- اتخاذ معیارهای روایی مورد نظر اثبات‌گرایان در پژوهش‌های کیفی

۲- در نظر گرفتن معیارهای روایی مجزا در پژوهش‌های کیفی

۳- رد کردن کامل تمام معیارهای از پیش تعیین شده

کاربرد معیارهای موجود جهت بررسی اعتبار و پایایی در پژوهش‌های کیفی واضح و روشن نیست و ابهام موجود در مورد چگونگی به کارگیری این شاخص‌ها جهت دستیابی به استانداردها همواره وجود دارد (۲). این تفاوت‌ها به دلیل تفاوت این نوع از پژوهش‌ها از نظر هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی است تا روش‌شناسی آن‌ها. مقالات دیگری در این رابطه نوشته است که این دوگانگی به دلیل وجود دیدگاه‌های مختلف به جهان یعنی Realism در مقابل Idealism است (۵، ۲). رئالیست‌ها بر این باورند که جهان را می‌توان به صورت مستقیم درک کرد؛ در حالی که ایده‌آلیست‌ها معتقدند که درک ما از جهان تنها به صورت

مصاحبه است. چنانچه اعضای کمیته در مورد موضوع مورد بررسی به اجماع برسند، ارزیابی جمعی آن‌ها صورت علمی و معتبر به خود خواهد گرفت (۱۰).

در رابطه با قابلیت اعتماد، در مطالعه‌ای قابلیت اعتماد در پژوهش‌های کیفی به چهار بخش تقسیم شده است که هر یک از آن‌ها بیان کننده یکی از معیارهای روایی و پایایی در پژوهش‌های کیفی و روشی خاص برای سنجش دقت مطالعه است (۱۱، ۱۲).

پژوهش مذکور در واقع مفهوم قابلیت اعتماد را به عنوان معیاری برای جایگزینی روایی و پایایی مطرح کرده است تا به کمک آن دقت علمی را در پژوهش کیفی مورد ارزیابی قرار گیرد (۱۳). این مفهوم از چهار عنصر باورپذیری، انتقال‌پذیری، تصدیق‌پذیری و اطمینان‌پذیری تشکیل شده است.

در پژوهشی برای افزایش باورپذیری به عنوان اولین معیار اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی، پنج استراتژی معرفی شده است که شامل حضور طولانی مدت در میدان پژوهش و مشاهده مداوم پدیده مورد بررسی، گفتگو با همکاران و برگزاری نشست‌های منظم با سایر افرادی که درگیر تحقیق مذکور نیستند، تحلیل موارد منفی در قالب استقرای تحلیلی، مناسب بودن مبنای دآوری تفسیرها، ارزیابی آن‌ها و کنترل توسط اعضا، به عبارت دیگر، ارزیابی اعتبار داده‌ها به روش ارتباط و تفسیر داده‌ها توسط شرکت‌کنندگان در تحقیق است (۱۴-۱۷).

باورپذیری یک تحقیق و یافته‌های آن با استراتژی‌های متعدد جمع‌آوری و آنالیز اطلاعات حاصل شده است. مصاحبه و ملاقات‌های طولانی و درگیری بیشتر محقق با افراد شرکت کننده، به کارگیری روش‌های چندگانه جهت جمع‌آوری اطلاعات و نیز استفاده از منابع اطلاعاتی چندگانه موجب افزایش اعتبار تحقیق کیفی خواهد شد.

معیار بعدی در تعیین اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی انتقال‌پذیری یافته‌های آن‌ها می‌باشد. این بدان معنی است که چقدر می‌توان از یافته‌های به دست آمده از تحقیق در زمینه‌های دیگر استفاده کرد. معادل این لغت مفاهیمی چون قابلیت کاربرد و مناسب بودن است. اغلب پژوهشگران کیفی

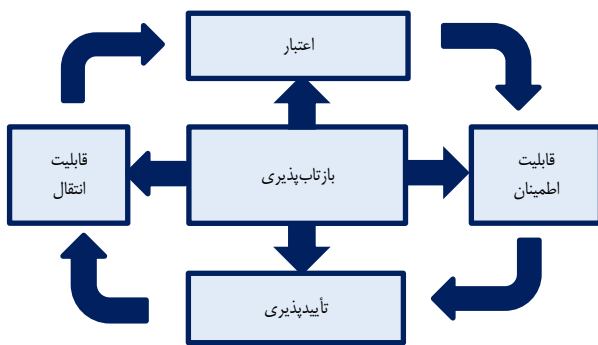
ذهنی است (۲، ۱)، اما هیچ‌کدام از این دو نظریه دنیای واقعی را رد نمی‌کند. آنان معتقدند چنانچه این اصطلاحات به تفاوت‌های معنی‌دار هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی ارتباط داشته باشد، در آن صورت مشکلات و مسایل فلسفی در هنگام تلاش جهت ترکیب دیدگاه رئالیسم/ اثبات‌گرایی با ساختارگرایی/تفسیرگرایی به وجود خواهد آمد (۷، ۶).

در یک مطالعه کیفی شش عامل به عنوان معیارهای اصلی اعتبار و پایایی در نظر گرفته شده است. این شش عامل عبارت از پایه فلسفی پژوهش، رویکرد یا روش‌شناسی، نحوه جمع‌آوری داده‌ها، بیان پژوهشگر در مورد ارتباط خود با شرکت‌کنندگان در پژوهش و پدیده تحت مطالعه، تفسیر و ارزیابی گزارش (فرایند بیان دیدگاه‌های جدید از طریق داده‌ها و روش مورد استفاده) و توصیه‌هایی در مورد به کارگیری نتایج پژوهش در عملکرد حرفه‌ای است.

در مطالعه حاضر، اعتبار و پایایی تنها در مرحله نوشتن گزارش تحقیق مورد بررسی قرار گرفت که خود به عنوان یک استاندارد در نظر گرفته شد (۸، ۹). در پژوهشی یکی دیگر از معیارهای اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی، قابلیت اعتماد آن‌ها است. قابلیت اعتماد بیان کننده اطمینان از یافته‌هایی است که تا حد ممکن منعکس کننده معنای مورد نظر شرکت‌کنندگان می‌باشد. به علاوه، یک مطالعه کیفی زمانی دارای قابلیت اعتماد است، اگر و تنها اگر خواننده گزارش تحقیق در مورد آن قضاوت نماید (۹).

در رابطه با قابلیت اعتماد در پژوهش‌های کیفی در مطالعه‌ای، قابلیت اعتماد معیاری مهم در روش‌های تحقیق کیفی در نظر گرفته شده است؛ چرا که مشاهدات طولانی در زندگی اجتماعی گروهی در یک دوره زمانی به محقق این امکان را داده است که به سطح بالایی از روابط بین مفاهیم و مشاهدات دست یابد. بنابراین، در پژوهش کیفی برای رسیدن به پایایی، کاربرد چهار راهکار ضروری است: استفاده از مصاحبه‌های ساختار یافته و همگرا، سازمان‌دهی فرایندهای ساختار یافته برای ثبت و تفسیر داده‌ها، وجود حداقل دو نفر برای انجام مصاحبه به صورت موازی با یکدیگر و مقایسه یافته‌ها و وجود کمیته راهنما برای ارزیابی و اجرای برنامه

نقش خود در پژوهش، درگیری در پژوهش و عمل بر اساس آن از طریق نتایج پژوهش می‌باشد. شکل ۱ معیارهای لازم در تعیین قابلیت اعتماد پژوهش‌های کیفی را نشان داده است.

شکل ۱. مدل پیشنهادی Guba و Lincoln جهت ارزیابی قابلیت اعتماد در پژوهش‌های کیفی (۴)

مدل فوق به صورت یک فرایند پویا و مداوم در نظر گرفته شده است. در این مدل، هر بخش ارایه دهنده اطلاعاتی در مورد بخش بعدی می‌باشد. معیارهای اعتمادپذیری، مبین بخش‌های مختلف پژوهش کیفی بوده که موجب توانایی پژوهشگر در ارزیابی هر بخش از پژوهش در طی و یا پس از مطالعه گردیده است (۲۲، ۲۱، ۱۵).

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، یکی دیگر از معیارهای اصلی در تعیین روایی و پایایی پژوهش‌های کیفی، موضوع ممیزی پژوهش بود. در این رابطه، در پژوهشی بیان شده اگر چه استراتژی‌های قابلیت اعتماد در ارزیابی دقت علمی مفید است، ولی آن را تضمین نخواهد کرد. بنابراین، توجه به استراتژی‌های ممیزی پژوهش و اهمیت آن‌ها در فرایند پژوهش در ایجاد اعتبار و پایایی دارای اهمیت خاصی است (۲۳).

ممیزی پژوهش در پژوهش‌های کیفی به مکانیسم‌هایی اشاره دارد که در طی فرایند پژوهش به منظور تضمین تدریجی روایی و پایایی پژوهش به کار برده شده است. این مکانیسم‌ها در تمام مراحل پژوهش جهت ایجاد یافته‌های مطمئن، مورد استفاده قرار گرفته شده تا با شناسایی و اصلاح خطاها قبل از نفوذ در مدل و در نتیجه تأثیر در تجزیه و تحلیل داده‌ها نوعی یافته‌های پژوهشی معتبر ایجاد نماید (۲۴، ۲۳).

جهت افزایش انتقال‌پذیری یافته‌های خود سعی می‌نمایند با توضیحات دقیق و هدفمند فرایند تحقیق و اعمال انجام شده در مسیر مطالعه، امکان پیگیری مسیر تحقیق و خصوصیات جمعیت مورد مطالعه را برای دیگران فراهم سازند.

تصدیق‌پذیری معیار بعدی در تعیین اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی می‌باشد و آن زمانی است که گزارشات، دست‌نوشته‌ها و یادداشت‌های پژوهش به محقق دیگری داده شود و سرانجام، هر دو به یافته‌های مشابهی دست یابند. در پژوهشی تعیین و یا تصدیق، ویژگی پژوهشگر نیست، بلکه از خصوصیات داده‌های پژوهش است. هر چند نقش عینی‌نگری و بی‌طرفی پژوهشگر بر تأیید و یا تصدیق داده‌ها غیر قابل انکار است (۱۹، ۱۸).

اطمینان‌پذیری معیار آخر جهت تعیین اعتبار و پایایی داده‌های پژوهش‌های کیفی است. همچنین، معادل پایایی در پژوهش‌های کمی به حساب می‌آید. اطمینان‌پذیری از طریق فرایند حساسی قابل دستیابی است. بر اساس نظریه Halpern، حساسی به منظور کنترل اطمینان‌پذیری نتایج پژوهش‌های کیفی در حوزه‌های زیر انجام گرفته است:

- داده‌های خام، جمع‌آوری و ضبط آن‌ها
- تقلیل داده‌ها از طریق خلاصه کردن و یادداشت‌های کوتاه
- بازسازی داده‌ها و نتایج سنتز بر اساس ساختار تدوین شده و مقوله‌های به کار گرفته شده
- یادداشت‌های روش‌شناختی و تصمیمات مربوط به ایجاد اعتمادپذیری و باورپذیری یافته‌ها
- مطالب مربوط به مقاصد، اهداف و تمایلات مانند مفاهیم تحقیق، یادداشت‌های شخصی و انتظارات شرکت‌کنندگان در تحقیق (۲۰-۱۸).

معیار قابلیت حساسی، معیار بررسی دقت و صحت در ارتباط با ثبات یافته‌های پژوهش‌های کیفی است. یک مطالعه زمانی قابل حساسی است که محقق دیگری همان خط مشی و خط مسیر را در تحقیق پیگیری نماید و به نتیجه‌ای قابل مقایسه برسد. عنصر مرکزی تمام این معیارها واکنش فرد محقق است که بیان‌کننده توانایی پژوهشگر در شناسایی

جدول ۱. خلاصه عقاید در مورد معیارهای اعتبار و پایایی در پژوهش‌های کیفی

صاحب‌نظران	سال	خلاصه عقاید
Arminio و Hultgren (۲۷)	۲۰۰۲	در یک مطالعه کیفی شش عامل به عنوان معیارهای اصلی اعتبار و پایایی در نظر گرفته شده است، از جمله پایه فلسفی پژوهش، رویکرد یا روش‌شناسی
Lincoln و Guba (۴)	۱۹۹۴	قابلیت اعتماد در پژوهش‌های کیفی نظیر باورپذیری و تصدیق‌پذیری، معیارهای روایی و پایایی در این پژوهش‌ها محسوب شده است.
Bryman (۱۰)	۲۰۰۱	در پژوهش کیفی برای رسیدن به پایایی، کاربرد چهار راهکار ضروری است: استفاده از مصاحبه‌های ساختار یافته، ثبت و تفسیر داده‌ها، انجام مصاحبه‌های موازی و مقایسه یافته‌ها و وجود کمیته راهنما (۱۰).
Hope و Waterman (۲۸)	۲۰۰۳	معیارهای اصلی تعیین اعتبار و پایایی در پژوهش‌های کیفی شامل اتخاذ معیارهای روایی مورد نظر اثبات‌گرایان در پژوهش‌های کیفی، در نظر گرفتن معیارهای روایی مجزا در پژوهش‌های کیفی و رد کردن کامل تمام معیارهای از پیش تعیین شده است.
Morse و همکاران (۲۴)	۲۰۰۲	توجه به استراتژی‌های ممیزی پژوهش و حساسیت پژوهشگر و کفایت نمونه‌گیری در ایجاد اعتبار و پایایی دارای اهمیت خاصی است.

استراتژی‌های متفاوتی در پارادایم کیفی استفاده شده، ولی به نظر می‌رسد که واژه اعتبار و پایایی نتایج برای همه آن‌ها مطرح است. دقت علمی در پژوهش‌های کیفی هدف مطلوبی است که از طریق استراتژی‌های بازبینی نتایج، حساسی و ممیزی پژوهش، حاصل گردیده است. مفهوم قابلیت اعتماد که روایی و پایایی را به هم ارتباط می‌دهد، دارای اهمیت ویژه‌ای است.

نتیجه‌گیری

به طور کلی، در خصوص اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی می‌توان گفت:

اعتبار و پایایی در پژوهش‌های کیفی از طریق به کارگیری مجموعه‌ای از استراتژی‌ها و پروسیجرهای تأیید شده قبلی حاصل نخواهد شد، بلکه اعتبار و پایایی یک مطالعه نه تنها به انجام مراحل پژوهش که به نحوه نوشتن گزارش و نتایج حاصل از پژوهش نیز بستگی دارد و خود منجر به ایجاد بینش جدید و قضاوت خردمندانه (Wise judgment) توسط خوانندگان خواهد شد.

چنین قضاوتی در مورد اعتبار و پایایی پژوهش کیفی خواستار تجربه عملی خواننده گزارش تحقیق در خصوص فرایند پژوهش است. در واقع، قضاوت در مورد کیفیت پژوهش تنها به تجربه تئوریک و آکادمیک نیاز ندارد.

از طرف دیگر، روایی ابزاری برای کسب دقت علمی است که از طریق استفاده از فنون خاصی همچون ممیزی پژوهش حاصل شده است. به جای آن که پس از اتمام پژوهش روایی و پایایی آن بررسی گردد، فرایند ممیزی پژوهش که در حین

استراتژی‌های ممیزی پژوهش از دیدگاه Morse و همکاران شامل حساسیت پژوهشگر، انسجام روش‌شناسی، کفایت نمونه‌گیری، جمع‌آوری و تحلیل همزمان داده‌ها، تفکر تئوریک و توسعه تئوری است (۲۴).

کیفیت پژوهش تا حدود زیادی به مهارت و حساسیت پژوهشگر بستگی دارد. خلاقیت، مهارت، حساسیت و انعطاف‌پذیری در زمان انجام پژوهش، روایی و پایایی آن را تضمین خواهد کرد. برای مثال آنالیز مستمر داده‌ها توسط محقق، منجر به شکل‌گیری سؤالاتی خواهد شد که نمونه‌گیری هدفمند را ایجاب می‌نماید. فقدان حساسیت محقق در تمام مراحل پژوهش، روایی آن را مورد تهدید قرار داده که نتایج آن در معیارهای نهایی ارزیابی آشکار خواهد شد (۲۴، ۲۵).

در پژوهشی اساس دستیابی به روایی و پایایی در پژوهش کیفی، تعامل رفت و برگشتی میان داده‌ها و تحلیل آن‌ها است. به این معنی که در جریان انجام پژوهش کیفی همواره از درون داده‌ها ایده‌های جدیدی ظهور خواهد کرد که دوباره در داده‌های جدید تأیید خواهد شد (۲۳، ۲۶).

به طور کلی، می‌توان یافته‌های حاصل از پژوهش را در جدول ۱ خلاصه کرد.

بحث

با توجه به مطالب فوق می‌توان گفت که هنوز سؤالات زیادی در مورد معیارهای اصلی اعتبار و پایایی پژوهش‌های کیفی مطرح است. روایی و پایایی مفهیمی گسترده بوده که در تمام پارادایم‌های علمی مورد استفاده قرار گرفته است. اگرچه

تشکر و قدردانی

از تمام کسانی که محقق را در انجام مطالعه حاضر یاری نمودند، به خصوص اعضای محترم هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران تقدیر و تشکر می‌شود.

انجام پژوهش رعایت شده است، دقت علمی را تضمین خواهد کرد. بنابراین، برای تضمین دقت علمی، مسؤلیت پژوهشگر نسبت به قضاوت‌های خارجی بعد از انجام پژوهش اهمیت بسیار زیادی دارد.

References

1. Cua F, Theivananthampillai P. Understanding quality in qualitative research in is: A practitioners road map. Otago, New Zealand: University of Otago; 2009.
2. Rolfe G. Validity, trustworthiness and rigour: Quality and the idea of qualitative research. *J Adv Nurs* 2006; 53(3): 304-10.
3. Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Educ Today* 2004; 24(2): 105-12.
4. Guba EG, Lincoln YS. Competing paradigms in qualitative research. In: Denzin NK, Lincoln YS, editors. *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Inc.; 1994. p. 105-17.
5. Johnson KE. Comparing and contrasting quantitative and qualitative research methods. Fort Lauderdale, FL: NOVA Southeastern University; 2008. [Online]. [cited April 24, 2012]. Available from: URL: <http://kevin.thecuttinged.com/education/nova/arc8920/ExtraCredit.pdf>
6. Walsh D, Downe S. Appraising the quality of qualitative research. *Midwifery* 2006; 22(2): 108-19.
7. Patton MQ. Two decades of developments in qualitative inquiry: A personal, experiential perspective. *Qual Soc Work* 2002; 1(3): 261-83.
8. Malterud K. Qualitative research: Standards, challenges, and guidelines. *Lancet* 2001; 358(9280): 483-8.
9. Saie A. *Methodological research in sociological sciences*. Tehran, Iran: Samt Publication; 2009. [In Persian].
10. Bryman A. *Social research methods*. Oxford, UK: Oxford University Press; 2001.
11. Strauss AL, Corbin JM. *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Tehran, Iran: Institute for Humanities and Cultural Studies; 2006.
12. Danaiefar H, Mozaffari Z. Improve validity and reliability in managerial qualitative research: Focus on research verification strategies. *Management Research in Iran* 2007; 1(1): 131-62.
13. Clissett P. Evaluating qualitative research. *Orthop Nurs* 2008; 12(2): 99-105.
14. Oskouie SF, Peyrovi H. *Qualitative research in nursing*. Tehran, Iran: Iran university of Medical Sciences Publications; 2009. [In Persian].
15. Uwe F. *An introduction to the qualitative research*. Trans. Jalili H. Tehran, Iran: Nei Publications; 2011.
16. Murphy FJ, Yielder J. Establishing rigour in qualitative radiography research. *Radiography* 2010; 16(1): 62-7.
17. Adib Hajbagheri M, Parvizi S, Salsali M. *Qualitative research methods*. Tehran, Iran: Boshra Publications; 2007. [In Persian].
18. Sarantakos S. *Social research*. Basingstoke, UK: Macmillan; 1998.
19. Seale C. Quality issues in qualitative inquiry. *Qual Soc Work* 2002; 1(1): 97-110.
20. Sparkes AC, Smith B. Judging the quality of qualitative inquiry: Criteriology and relativism in action. *Psychol Sport Exerc* 2009; 10(5): 491-7.
21. Long T, Johnson M. Rigour, reliability and validity in qualitative research. *Clin Eff Nurs* 2000; 4(1): 30-7.
22. Taleghani F. *Adaptation process in woman with breast cancer [PhD Thesis]*. Tehran, Iran: Tehran University of Medical Science; 2005. [In Persian]
23. Sharts-Hopko NC. Assessing rigor in qualitative research. *J Assoc Nurses AIDS Care* 2002; 13(4): 84-6.
24. Morse JM, Barrett M, Mayan M, Olson K, Spiers J. Verification strategies for establishing reliability and validity in qualitative research. *Int J Qual Methods* 2002; 1(2): 13-22.
25. Noble H, Smith J. Issues of validity and reliability in qualitative research. *Evid Based Nurs* 2015; 18(2): 34-5.
26. Leung L. Validity, reliability, and generalizability in qualitative research. *J Family Med Prim Care* 2015; 4(3): 324-7.
27. Arminio JL, Hultgren FH. Breaking out from the shadow: The question of criteria in qualitative research. *J Coll Stud Dev* 2002; 43(4): 446-60.
28. Hope KW, Waterman HA. Praiseworthy pragmatism? Validity and action research. *J Adv Nurs* 2003; 44(2): 120-7.

Criteria of Validity and Reliability in Qualitative Research

Rafat Rezapour-Nasrabad¹

Review Article

Abstract

Introduction: Today, with emerging qualitative methodology, questions about the validity and reliability in qualitative research findings have raised. According to different views about validity and reliability of qualitative research, this study aimed to determine the main criteria of validity and reliability in qualitative research from the view points of experts groups.

Method: In this cross-sectional descriptive research, internet scientific search was done in national and international valid databases including Irandoc, PubMed, CINAHL, ScienceDirect, and Thomson Reuters Web of Science using keywords about the validity and reliability of qualitative research. The articles focusing on the validity and reliability in qualitative research in the area of health and hygiene during the years after 2002 were extracted and assessed.

Results: A total of 25 research and review articles, and other resources related to reliability and validity of qualitative research since 2002 were extracted and assessed. There were variety of methods, and interpretive viewpoints about the validity and reliability of qualitative researches. Evaluation methods to gain credibility and reliability in qualitative researches depended on researchers' ontological, epistemological, and theoretical attitudes and insights.

Conclusion: Any researcher depending on his/her theoretical insights selects a separated method to assess the reliability of their qualitative researches. The reliability and validity in qualitative researches depend on asking principle questions about the nature of research, recognition of it, the logic governing it, and the trustworthiness of results.

Keywords: Trustworthiness, Qualitative research, Reliability, Validity

Citation: Rezapour-Nasrabad R. **Criteria of Validity and Reliability in Qualitative Research.** J Qual Res Health Sci 2017; 6(4): 493-9.

Received date: 06.06.2016

Accept date: 24.10.2016

1- Assistant Professor, Department of Nursing Management, School of Nursing and Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Corresponding Author: Rafat Rezapour-Nasrabad, Email: rezapour.r@sbm.ac.ir